

Bokredaktör: Gun Berfelt Tel: 08-790 34 80

Praktisk information om slaganfall

Boken om stroke. Kvalitet i alla led. SoS-rapport 1979:9. 157 sidor. Stockholm: Socialstyrelsen, 1997. ISBN 91-7201-176-9.

Recensent: Berith Vikman-Johansson, leg sjuksköterska, strokeenheten, samt Jan-Edvin Olsson, professor, båda verksamma vid institutionen för neurologi, Universitetssjukhuset, Linköping.

Av de 50 miljoner kronor som regeringen anslag hösten 1993 för att förstärka de medicinska insatserna i äldreomsorgen har en del använts till att ta fram utbildningsmaterial för olika yrkesgrupper. »Boken om stroke» är ett sådant exempel. Här har Blekinge FoU-enhet bestående av paramedicinare och samhällsvetaren Peter Westlund skrivit en vägledning för vårdbiträden och undersköterskor i kommunernas äldreomsorg.

Lättläst lärobok för sjukvårdspersonal

Boken omfattar tio kapitel, ordlista, litteratur, litteraturhänvisning och är på totalt ca 160 sidor och upptar autentiska och praktiska situationer där företrädesvis äldre patienter som insjuknat i hjärnblödning eller hjärninfarkt överförts från medicin- och rehabiliteringskliniker vid Karlshamns lasarett till närliggande kommunala vårdorganisationer. Detta är med stor sannolikhet det svåraste momentet i vårdkedjan vid slaganfall och de olika kapitlen i boken tar upp svårigheter, främst mentala och kognitiva, som en slaganfallspatient kan drabbas av.

Den ger praktisk information och kan användas som lärobok, såväl för kommunen som landstingets sjukvårdspersonal. Personal på vår slaganfallsenhet har tittat i boken och tyckt att den är lättläst. Alla »svåra» ord är beskrivna och översatta till svenska. Med hjälp av registret kan man läsa de kapitel som är aktuella och som man har intresse av att läsa i det aktuella ögonblicket. Rubriken på kapitlen ger en klar vägledning för att hitta rätt. I alla kapitel finns verk-

liga fallbeskrivningar som beskriver hur man skall bemöta de slaganfallsdrabbade i vardagliga situationer och aktiviteter. Man tar även upp hur man hjälper dem som har språk- och personlighetsstörningar m m.

I avslutningskapitlet tar man upp begreppet slaganfallskompetens. Bland annat skriver man att »Boken om stroke» inte är skriven för experten. Detta kan vara bra att ha i åtanke utifrån man avser att läsa boken som en konventionell medicinsk lärobok. Den är inte upplagd på det sättet, vilket kanske kan upplevas lite frustrerande för personer med vanlig medicinsk utbildning. Från och till finns medicinska delar insprängda i kapitlen, som i övrigt har en stark omvårdnadsprägel.

Felaktigheter förekommer i texten

Möjligen kunde man i dessa avsnitt granska sakinnehållet eftersom det finns formella fel. Om det i dag rätt vanliga och accepterade begreppet TIA (transitoriska ischemiska attacker) skriver man »vårdtagaren domnar bort kortare eller längre perioder, är okontaktbar med snarkande andning och halvsvig känslighetsättning eller förlamning». Detta är en beskrivning som man idag inte känner igen som en typisk bild vid TIA, utan snarare beskriver man här ett epileptiskt anfall. Kanske avser man detta eftersom patienter med slaganfallshandikapp ofta får s k postapoplektisk epilepsi. Denna rätt vanliga komplikation beskrivs dock inte alls i boken. Språkbruket i dessa sammanhang är också lite slarvigt, exempelvis så insjuknar man inte i afasi utan i en sjukdom där afasi ingår som ett symptom. Att beskriva dessa patienter som »afatiker» ter sig idag inte helt riktigt. Spasticitetsutvecklingen beskrivs så att »först är tonus nedsatt, sedan ökar den för att återigen normaliseras». Det korrekta är ju att många patienter som får en spastisk pares också får behålla den. Spontan tillbakagång är mycket ovanlig.

Bra litteraturtillskott med viktig funktion

Det är möjligt att dessa anmärkningar är något överdrivna, men det är tyvärr fortfarande lite typiskt för neurologiska sjukdomar, och inte minst slaganfall, att man slarvar med korrekta medicinska uppgifter, något som i allmänhet inte accepteras vid sjukdomar med hög allmän status såsom hjärtinfarkt och vissa cancersjukdomar. Detta förtar dock inte

det goda helhetsintrycket, utan »Boken om stroke» är ett bra tillskott till litteraturen om slaganfall och fyller en viktig funktion i utbildningen av personal, främst inom den kommunala hemtjänsten, men även för stora grupper som tar hand om patienterna i akutskedet och landstingets rehabiliteringsvård. •

Skrämmande avstånd mellan Ciceros liv och hans lära

Erik Lycke. **Min vän Marcus Tullius.** 248 sidor. Stockholm: Bokförlaget Atlantis 1997. ISBN 91-7486-361-4.

Recensent: Tore Nilstun, docent, enheten för medicinsk etik, Lunds universitet.

Marcus Tullius Cicero (106–43 f Kr) är i första hand känd som talare, författare och politiker. Men i många av sina skrifter behandlar han också klassiska frågor om etik, logik och ontologi.

Ciceros syfte var didaktiskt. Han ville förmedla mångfalden av filosofiska ståndpunkter till sina romerska läsare snarare än presentera en systematisk världs- och livsåskådning. Det råder dock inget tvivel om att han kände stor sympati med den nya akademins platonism.

I sina skrifter visar han också stor beundran för stoicismen, medan epikurismen ständigt blir föremål för kritik.

Den bärande idén i Ciceros filosofi är enkel att återge. Hans humanistiska ideal skulle förverkligas i en person väl tränad i både filosofi och retorik. Filosofin ger den nödvändiga kunskapen, och retoriken en effektiv förmåga att övertala.

Cicero förespråkade därför en konstitutionell republik i vilken övertalning snarare än våld är den politiska maktens instrument.

Individen bakom idéerna

Men bakom idéerna fanns en person och i Erik Lyckes bok får läsarna stifta